

Izruti je treba predvsem korenine

Italijanska javnost je še vedno pod globokim vtisom novega, ostudnega in odvratnega zločina, ki so ga v Rimu zagrešile rdeče brigade za umorom Roberta Pecija, brata skesanega rdečega terorista Patrizia. Ta zločin vsekakor zgovorno dokazuje, da boj proti terorizmu v državi nikakor ni zaključen in da rdeče brigade kljub določenim porazom, ki so jih bile doživle, imajo še vedno znatno udarno moč. Umor Roberta Pecija predvsem dokazuje, da nameravajo rdeče brigade nadaljevati s svojo ustrahovalno strategijo, se pravi, da nameravajo še dalje ustrahovati tiste svoje pajdaše, ki jih je prijel roka pravice in ki bi med zaslišanji morda sodnikom povedali nekaj, kar bi bilo važno za učinkovitejši boj proti terorizmu.

Nov zločin rdečih brigad v Rimu hkrati potrjuje že znano dejstvo, da terorizma oziroma njegovih korenin ni mogoče izruti le s policijskimi, represivnimi ukrepi, ki so seveda nujni, temveč se je treba lotiti predvsem globljih vzrokov tega pojava v državi.

Naloga političnih sil je, da po eni strani izkazujejo dosledno odločnost in nepopustljivost, kadar gre za primere političnih ugrabitev in da zlasti ne nasedajo pastem, ki jih političnim silam postavljajo teroristi, po drugi strani pa, da se lotijo postopnega, a dejanskega odpravljanja globljih vzrokov tega nevarnega pojava v državi. Prav primer Roberta Pecija je bil zelo zgovoren, saj so teroristi sporočili, da ne bodo izvršili smrtne obsodbe in v tej zvezi postavljali državi in njenim institucijam, kot so izvršna oblast, sodstvo ter politične stranke, pogoje, ki bi jih slednje lahko sprejele le za ceno kapitulacije, se pravi odpovedi lastnim pravicam in dolžnostim. Kljub temu pa so se našli nekateri tudi odgovorni krogi, ki so teroristom v določeni meri šli na limanice, objavljali v svojih glasilih »sporočila« rdečih brigad in celo zapisnike zaslišanj Roberta Pecija pred »ljudskim sodiščem«, misleč — vsaj tako so pravili — da mu bodo na ta način skušali rešiti življenje. Kako je tako stališče dejansko povsem zgrešeno in v bistvu jalovo, dokazuje prav zadnji umor.

Jamstvo za uspešen boj proti vsem terorističnim pojavom v državi obstoji po našem predvsem v odločni politični volji, da se po eni strani za teroriste dosledno spoštuje in izvaja zakon, po drugi strani pa, da se odpravijo globlje korenine tega zla, ki je praznaprav odraz vseh slabosti sedanje italijanske družbe.

Stanovanjski problemi v Trstu

Stanovanjsko vprašanje v Trstu in okolici se zaostrojuje. Po najnovejših podatkih, ki jih je objavila agencija Agi, je v teku skoro tisoč sodnih postopkov za prisilno izselitev in od teh jih bo okrog 200 izvršenih že letos, če ne bo prišlo kaj vmes.

V našem listu smo že večkrat opozorili na žgočo aktualnost stanovanjskega problema na Tržaškem, čeprav skušajo mnogi ta problem omalovaževati ali ga obravnavati zgolj iz ekonomskega zornega kota. To velja tudi za vodstva skoro vseh strank, kar je psihološko tudi precej razumljivo. Ljudje, ki sedijo v vodstvenih organih strank ali jih zastopajo v raznih predstavništvih in upravnih organih, od deželnih do občinskih, so skoraj vsi že rešili svoj stanovanjski problem in jih torej ne tišči več. To svoje občutje in presojanje pač enostavno pripišejo tudi drugim. Drugi vzrok je v tem, da je stanovanjski problem tako težak in zapleten, da se mu skušajo vsi politiki in upravni organi, kolikor je le mogoče, izogniti. Zato o njem tudi neradi govorijo in se delajo, če le morejo, gluhi zanj ali ga skušajo odriniti daleč v prihodnost.

V Trstu in okolici je postalo skoraj nemogoče najti prosto stanovanje za zmogljivo najemnino. Pri Avtonomnem zavodu za ljudske hiše v Trstu (ki obstaja že od leta 1902, ustanovljen je bil še pod Avstrijo, in je najstarejši v Italiji) leži nad 7000 prošenj za stanovanje, a zavod lahko ustreže le malo prosivcem.

Lani (1980) je bilo sezidanih v Trstu 1.150 stanovanj, od teh 340 na račun Avtonomnega zavoda za ljudske hiše, vendar pa to niti od daleč ni dovolj, da bi zadostilo najnujnejšim potrebam. Občinska uprava je dala nalepiti lepak, s pozivom hišnim lastnikom, naj oddajo prosta stanovanja prisilno izseljenim, vendar to ni veliko zaleglo. Lastniki stanovanj

pravijo, da se jim ne splača dajati stanovanj v najem, ker so najemnine tudi po novem zakonu o »pravičnih« najemninah prenizke. Še največ so storile v tem pogledu nekatere zavarovalne družbe, ki so lastnice velikega števila hiš v Trstu (Ass. Generali, RAS in Lloyd Triestino). Tu pa je tudi treba upoštevati dejstvo, da so zavarovalnice poleg bank edine, ki razpolagajo s sredstvi, da so lahko vsaj delno popravile stare hiše in prenovile stanovanja v njih, medtem ko zasebnim lastnikom manjkajo sredstva za to ali pa menijo, da se ne splača porabiti njihovega prihranjenega denarja za to, ker ga zaradi prenizkih najemnin ne bodo dobili tako hitro nazaj, vsaj ne v zadostnem času, da bi si ohranili vloženo vrednost.

Občinska uprava je investirala eno milijardo lir za nakup tridesetih stanovanj za prisilno izseljene družine in tudi Avtonomni zavod je kupil določeno število starih stanovanj in jih preureja, da bi nastanil v njih družine brez stanovanja, a položaj v Trstu (in na Tržaškem sploh) se vendarle ne obrne na boljše.

V vsem tem je dozdevno nekaj čudnega. Statistike pravijo, da se število prebivalstva v Trstu in v okoliških vaseh zaradi manjšega števila rojstev manjša. Hkrati se venomer gradijo nove stanovanjske hiše, zasebne in javne, v ritmu nad tisoč na leto, kar pomeni, da je bilo samo v povojnem času zgrajenih vsaj okrog 30.000 novih stanovanj, in če računamo na družino vsaj pet oseb, starše, dva otoka in eno starejšo osebo, dedka ali babico, bi bilo to zadostovalo za 150 tisoč ljudi, k čemur je treba prišteti še vsa prejšnja stanovanja v mestu, vsaj 70-80.000, a verjetno jih je veliko več. To pomeni, da je po površnem računu v Trstu oziroma v tržaški občini polovica stanovanj praznih. To je nedvomno res za

dalje na 2 strani ■

Zakon o založništvu

Parlament je končno odobril zakon o založništvu, katerega glavni cilj je zagotovitev svobode tiska v Italiji. Komentatorji pravijo, da je bil to najbolj težaven zakonodajni postopek v vsej italijanski parlamentarni zgodovini.

Časnikarska zveza izraža zaupanje, da bo zakon prispeval k objektivnosti informiranja, in založniki pričakujejo, da bodo lažje ozdravili gospodarski položaj svojih podjetij. Pri izvajanju zakona — je poudaril predsednik založnikov Giovannini — se morajo truditi vsi od založnikov do časn-

karjev in tiskarjev. Za vse je minilo nečastno obdobje jokanja ter je nastopil trenutek, ko je treba odkrito prevzeti svoje odgovornosti. Vlada, parlament in politične sile so opravile svojo dolžnost; zdaj moramo tudi mi pričeti naš boj za okrepitev svobode tiska v Italiji.

Zakon za reformo založništva ima 54 členov. Številni členi vsebujejo bistvene novosti, katere bo mogoče v mnogih primerih izvajati samo postopno v prihodnjih petih letih.

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 9. avgusta, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 11.00 Mladinski oder: »Poslednji Mohikanec«, napisal John Fenimore Cooper, dramaturg Dušan Pertot; 11.40 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasbeni sporedi in prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 10. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravilna zelišča — Kulturne aktualnosti doma in v svetu — Intervju; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.30 Otroški kotiček; 14.50 Danes smo izbrali; 15.30 Roman v nadaljevanjih — V. J. Križanovska: »Nemeza«, 12. del; 15.55 Z besedo in glasbo po Čehoslovaki; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Za ljubitelje operne glasbe; 18.00 Odnos današnjega sveta do naravnega okolja; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 11. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o... psiholoških vprašanjih; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu — Četrtna srečanja — Kratek skeč; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Motivi z malega zaslona; 14.30 Otroški kotiček; 14.50 Danes smo izbrali; 15.30 Portreti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.15 »Strahovi«. Družinska drama v treh dejanjih, ki jo je napisal Henrik Ibsen, prevedel Janko Moder; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 12. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Pomisleki — Slovenska pčezija skozi stoletja — Razgovor z zdravnikom; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba s koncertnega odra; 14.00 Kratka poročila; 14.30 Otroški kotiček; 14.50 Danes smo izbrali; 15.30 Roman v nadaljevanjih — V. J. Križanovska: »Nemeza«, 13. del; 15.55 Orkester RTV Ljubljana; 16.10 Za ljubitelje vokalnega jazz; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Klavirski album — Letošnja revija »Primorska poje« — Roža mogota - 2. serija; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 13. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o... — Glasbene spremljave; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Zanimivosti doma in po svetu — Na počitnice — Moj konjiček; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Skladatelj-dirigent; 14.30 Otroški kotiček; 15.30 Portreti (naših igralcev); 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladbe za zbor... in orkester — Četrtna srečanja; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 14. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o... — Glasbene spremljave; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Naši nezpozabni bratje; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Folklorni odmevi; 14.30 Otroški kotiček; 15.30 Roman v nadaljevanjih — V. J. Križanovska: »Nemeza«, 14. del; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Umetna glasba raznih narodov — Sodobne slovenske novele; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 15. avgusta, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Dobro jutro; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 11.00 Mladinski oder: »Mati božja na Barbani«, napisala Zora Saksida, RO; 11.35 Kulturne aktualnosti doma in v svetu — Izseljeniški trenutek — Kratek skeč; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.00 Sobotno srečanje; 15.00 »Božja planina«, napisal Metod Turnšek, dramaturg Jože Peterlin, RO; 17.05 Letošnja revija »Primorska poje«; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Zakon o založništvu

■ nadaljevanje s 1. strani

Prvi členi zakona se tičejo lastništva založniških podjetij. Lastniki so lahko tako fizične osebe kot družbe, če statut slednjih ne predvideva drugačne dejavnosti, kot je založniška. Večine delnic ne smejo imeti tuje družbe. Prav tako javne ustanove in družbe s pretežno državno soudeležbo ne morejo ustanoviti ali kupiti založniških hiš, ki nimajo izključno tehničnega značaja v zvezi z delovanjem zadevne ustanove ali družbe.

Četrty člen zakona o reformi založništva v Italiji obravnava koncentracijo tiska. Prepovedano je, da bi imel kak založnik prevladujočo moč na tržišču. Člen pet precizira, da se smatra za prevladujoč položaj, ko ima določeno založniško podjetje dnevnik, katerih naklada presega 20 odstotkov vseh izvodov na tržišču. Enako velja za prepovedan prevladujoč položaj, če ima založnik preko 50 odstotkov dnevnikov v določeni italijanski deželi ali ti dnevnik presegajo 50 odstotkov izvodov na meddeželnem področju. Italija je glede tega razdeljena na štiri področja: severozahod, severovzhod, srednja Italija in jug.

Šesti člen zakona govori o zadrugah in konzorcijih, katere lahko ustanavljajo za izdajanje časopisov časnikarji in drugi delavci.

Po sedmem členu morajo založniki dnevnikov vsako leto do 31. julija predložiti Državni komisiji za tisk svoje obračune. Jasnost o tem, kdo financira tisk, je bila ena izmed glavnih zahtev med parlamentarno

razpravo ter spada med temeljne cilje zakona. Osmi in deveti člen zakona uvajata poroka za izvajanje reforme. Poroke bosta imenovala skupaj predsednika poslanske zbornice in senata ter jih bodo izbirali med sodniki ali bivšimi sodniki. Poroki bodo morali vsakega polleta predložiti poročilo o stanju založniške hiše.

Člen deset določa, da bodo pri predstavljanju vlade ustanovili poseben urad za založništvo in po 11. členu bo uveden Državni register za tisk.

Novi zakon omejuje tudi koncentracijo reklamnih podjetij za tisk. Nobeno reklamno podjetje ne bo moglo imeti izključno pristojnost za naklado časopisov preko 30 odstotkov na državnem tržišču.

Čez eno leto bo mogoče prodajati dnevnik in periodične liste tudi v hotelih, penzionih, knjigarnah in veleblagovnicah. V višjih šolah bodo dnevnik in periodični listi na razpolago dijakom.

Medministrski odbor za cene bo vsaj enkrat na leto določal ceno dnevnikov in po petih letih bo postala svobodna. Prispevki časopisom so določeni po ceni papirja in po številu izvodov. Večje prispevke bodo dobivali časopisi, in sicer 15 odstotkov, katere izdajajo zadrage.

Za podjetja v krizi je novost ta, da bo uvedena integracijska doklada tudi za časnikarje. Poleg tega zakon priznava za tiskarje in časnikarje možnost predupokojitve ter postopek za prostovoljno zapustitev službe.

E. V.

Stanovanjski problemi v Trstu

■ nadaljevanje s 1. strani

stare mestne dele v Trstu, kar je opaziti zlasti zvečer, ko se ne prižge v nekaterih ulicah niti ena luč, ker so hiše prazne. Res, da so hiše stare in mnoga stanovanja nimajo primernih stranišč, kopalnic, plina itd., toda vsi vemo, da je danes glavno prostor, zidovi. Oblasti bi morale rešiti ta problem, ki ga je tudi zares mogoče rešiti: ali z razlastitvijo praznih in zastarelih stanovanj, kar bi bilo tudi logično, glede na to, da tako rade in hitro razlašajo zemljo slovenskih kmetov v okolici za nove gradnje, in da nato razlašena stanovanja prodajo družinam ali posameznikom brez stanovanja, ki se bodo obvezali, da bodo stanovanje renovirali na lastne stroške s pomočjo in vodstvom ter nadzorstvom mestnih gradbenih oblasti; ali da poskrbijo za cenena posojila sedanjim lastnikom z izključnim namenom prenovitve stanovanj in z obvezo, da jih bodo nato oddali v najem; ali da podrejo stare hiše, ki ne služijo več svojemu namenu (seveda po poprejšnjem prisilnem odkupu ali razlastitvi) in sezidajo na njihovem mestu nove stanovanjske hiše ali dajo stavbišča na razpolago stanovanjskim zadrugam. Tako bo zmanjšan pritisk na poljedelska zemljišča zunaj mesta in mesto bo postalo spet živo, ne samo mesto bank, trgovin, pisarn in delavnic. Zmanjšal se bo promet med mestom in okolico po štirikrat na dan, ko hitijo

ljudje na delo ali z dela. Zmanjšala se bo tudi prometna in parkirna gneča, ker bodo imeli ljudje bliže na svoja delovna mesta in jim ne bo treba uporabljati avtov ali motornih koles.

Seveda pri vsem tem ne bi smeli pozabiti na zelenje, na parke in igrišča za otroke. Čuditi se je sedanji mestni upravi Liste za Trst, ki je toliko obljubljala, pa kaže zdaj tako malo fantazije pri iskanju rešitev za mestne probleme, posebno še za stanovanjski in urbanistični problem,

Zaradi poletnih počitnic bo prihodnja

številka Novega lista izšla v četrtek,

3. septembra 1981.

Uprava

in tudi ne preveč odločne volje za to. Morda iz vzroka, ki smo ga nakazali — ker njeni voditelji očitno niso med prizadetimi od teh problemov. Odgovorni za mestno upravo se pač premalo zavedajo, da postaja stanovanjski problem vse bolj tudi političen problem. Če se bodo še kaj dolgo obotavljali, da se odločno lotijo njegovega reševanja, pa se bodo morali pričati o tem.

Probleme je treba sproti reševati

Velik del, če ne sploh glavni del krivde za razne hude krize, ki pretresajo današnji svet, odpade na pretirano počasnost, s katero se moderni ljudje prilagajamo hitrim spremembam na svetu. Čeprav se bližamo koncu dvajsetega stoletja, živimo skoro vsi še vedno tako, kot so živeli ljudje prejšnjih generacij, npr. v devetnajstem stoletju. Ne zavedamo se, kaj pomeni skrb za snago okolja, čeprav so mesta danes mnogo večja, kot so bila pred sto leti in nas industrija takorekoč zasipa z odpadki v obliki vsakovrstnih zavrtkov, plastičnih ali steklenih posod, pločevine, časopisnega papirja, gumijastih izdelkov in drugega. Vse to še vedno enako brezskrbno mečemo proč, kjer se nam zazdi, kakor pred sto leti, ko je bilo takih odpadkov sto- in morda tisočkrat manj. V naravi se obnašamo enako, kot so se obnašali ljudje v preteklem stoletju, četudi je danes izletnikov gotovo stokrat več. Nešteti ljudje mečejo prižgane vžigalice in čike od sebe, ne da bi pomislili, da mora taka količina prižganih vžigalic in čikov nujno prej ali slej povzročiti gozdni po-

žar. In tako izkazujejo statistike, tako v Italiji kot v Sloveniji, vsako leto več gozdnih požarov, ki povzročijo ogromno materialno škodo.

Isto je s hrupom. Le malo ljudi, ki imajo avto ali motor, pomisli, kaj pomeni hrup tolikih motorjev in pretirano hupanje ter škodljivi izpuhi iz tolikih izpušnih cevi. Nekatere mlade matere peljejo celo otroke na sprehod ob cestah, po katerih hrumi motorni promet, ne da bi jim prišlo na misel, kako škodljivo je to za pljučka in sluh njihovih malčkov.

In podobno je z drugimi stvarmi. Stanovanja gradimo še vedno po starem dragem sistemu, kakor da so gradbišča, gradbeni material in delovna sila še vedno napol zastoj kakor pred sto ali dvesto leti. Toda njihova cena se je zelo, nešteto krat povečala. Zmanjkuje prostora za nove hiše in nova stanovanja. Posledica je ta, da pridejo mladi pari in družine vedno težje do lastnega stanovanja in ga tudi skoro več ne najdejo, če ga želijo vzeti v najem.

Se vedno nismo bistveno spremenili svojega odnosa do raznih velikih problemov na svetu, npr. do vprašanja neodvisnosti in enakopravnosti malih narodov, do rasne enakopravnosti, do pravice vsakega naroda, da sam razpolaga z lastnim ozemljem, do lačnih na svetu, do gospodarskega izkoriščanja ljudi, do resničnega spoštovanja človeških pravic, do spoštovanja vseh jezikov in kultur itd. Se vedno zahtevamo samo od drugih, da spoštujejo naše pravice, nismo pa pripravljeni, da bi mi spoštovali pravice drugih. Nihče ne govori o svojih, o »naših« dolžnostih do bližnjega in do skupnosti. Vsi govorimo neprestano samo o pravicah, ki jih imamo mi, in o dolžnostih, ki jih imajo drugi do nas.

Ljudje, ki največ kričijo o socialni in človeški enakopravnosti ter o svobodi, niso pripravljeni, da bi tudi sami pravično ravnali z drugimi in jim dali, kar jim gre,

ali priznali pravico do svobode tistim, ki je še ne uživajo. Tako se kopičijo majhni in veliki problemi, dokler ne postanejo tako veliki, da se jih dozdevno ne da več premagati in odpraviti, pa naj gre za pravično obdavčenje, za priznanje nacionalne svobode in neodvisnosti, za socialno enakopravnost, za stanovanjski problem, za problem pravične in poštene uprave in drugo. Če bi sproti reševali male probleme okrog sebe, vsak na svojem mestu, se ne bi nakopičili veliki problemi.

—o—

DEŽELNA UPRAVA NATISNILA POSEGE O MANJŠINAH

Uradi deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine so poskrbeli za natis celotne razprave o manjšinskih vprašanjih, ki je bila v deželnem svetu na petih zasedanjih v dneh od drugega do četrtega junija. Obvezo predsednika sveta, ki je že med sejo na splošno željo zagotovil, da bo vse gradivo izpolnili, škoda le, da je tisk zelo roko izpolnili, škoda le, da je tiska zelo droben in slabo broširan. Vsekakor gre za kar 225 gostih strani. Naslov publikacije je »Razprava v zbornici o manjšinah v Furlaniji-Juljski krajini«. Razprava se začne s govorom, ki ga je imel deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, ki je obrazložil svoj zakonski osnutek o globalni zaščiti Slovencev. Sledijo obrazložitve dveh osnutkov Furlanskega gibanja in Proletarske demokracije o Furlaniji in drugih skupnostih v Furlaniji-Juljski krajini ter predlogov sedmih resolucij o teh vprašanjih. Nato je vsa razprava, z medklici, citati v furlanščini in slovenščini, formalnimi predlogi, zakonskimi osnutki in postopkovnimi zahtevami vred. Poseglo je 23 svetovalcev, tako da lahko dobi bralec precej jasno sliko o gledanju posameznih strank na slovensko manjšino in na njeno zaščito, kot tudi na vprašanje Furlanov in Nemcev v deželi. Razprava se končuje z izglasovano resolucijo, ki priporoča Štokov osnutek parlamentu kot pomemben prispevek za sestavitev in odobritev vsedravnega zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji. Kot je znano, namreč večina v svetu ni bila za to, da bi zakonski osnutek obravnavali po členih in ga poslali v Rim kot vsedravnega zakonski osnutek na deželno pobudo, kot je predvideno za posebne primere. Osnutka o Furlaniji pa je že prej zbornica ocenila kot neprimerna.

—o—

AVTOCESTA VIDEM — TRBIŽ

Državno cestno podjetje ANAS je odobrilo načrt za odsek avtoceste Videm - Trbiž med Žabnicami in Kokóvim. Ta odsek je dolg osem kilometrov. Z odobritvijo načrta razpolaga zdaj družba ANAS z načrti za celotno avtocesto, tako da lahko stečejo izvršitvena dela.

Že pred leti je bil dovršen odsek 42-tih kilometrov med Vidmom in Amarom. Od Karnije do Žabnic, — 48 kilometrov — poteka delo na 17-tih odsekih. Še pred koncem leta pa naj bi se začelo delo tudi na zadnjem odseku, ki smo ga omenili, in sicer od Žabnic do Kokóvega ob avstrijski meji. Celotna avtocestna povezava naj bi bila dovršena ob začetku leta 1985. V teku so razgovori med Italijo in Avstrijo, da bi prenovili tudi mejne postaje.

O JUŽNI TIROLSKI

Innsbruški dnevnik Tiroler Tageszeitung komentira zadnje atentate na Južnem Tirolskem. V njih vidi posledico zaostrenih odnosov med Nemci in Italijani v bocijski pokrajini. Za položaj krivi italijanske opozicijske stranke, ki da skušajo zavrteti kolo zgodovine nazaj, ker se pač niso sprijaznile z dejstvom, da so se Italijani morali odpovedati starim privilegijem in pristati na ukrepe, ki naj popravijo krivice, ki so jih utrpeli Južni Tirolci. Borijo se dalje proti izvajanju avtonomije, kateri pa se Nemci ne morejo in nočejo odpovedati. Tako nastaja napetost, piše Tiroler Tageszeitung, ki na obeh straneh rojeva tudi peklenske stroje.

Poljski manjka mesa in jasnih idej

V trenutku, ko to pišemo, še ni jasno, kako se bo končal novi zaplet na Poljskem, ki ga je povzročilo racioniranje nekaterih živil, predvsem mesa. Pri tem niti ne gre toliko za samo racioniranje kot pa za njegovo izvajanje, kajti ljudi — posebno gospodinje — dela najbolj nervozno to, da niti na karte ni mogoče vedno in povsod dobiti zajamčene količine mesa. Zato vsaka sovraži vse tiste, ki stojijo v vrsti pred njo, kot je rekla ena izmed žensk nekemu zahodnemu časnikarju, kajti lahko se zgodi, da bo prav ena ali eden izmed tistih, ki stojijo pred njo, še kot zadnji dobil racionirano količino mesa, nato pa bo mesar izjavil: »Ni več mesa!« — in konec.

Pomanjkanje mesa in nekaterih drugih živil povzroča nove neprestane stavke. Sindikat »Solidarnost« hoče, naj vlada uredi to vprašanje, vlada pa ne ve, kako naj to stori, saj ne razpolaga z devizami za uvoz, od kakega večjega pridelka oziroma prireje v bližnji prihodnosti pa si tudi ni nič obetati, saj Poljaki zdaj ob tolikem stavkanju še manj delajo kot prej. Zdi se, da je prvi

in glavni vzrok pomanjkanja mesa v pre nizkih cenah, ki jih plačujejo kmetom za pridelke in živino, zato se jim ne splača truditi, višjim cenam pa se upirajo slabo plačani delavci, ki višjih cen enostavno ne zmorejo. Ta vozel bi morala razvozlati vlada, a ne ve, kje naj se ga loti. Zaenkrat lahko reši položaj na Poljskem samo velik uvoz živil, seveda na kredit, a veliko količino živil z mesom vred lahko nudi samo bogati Zahod. Toda poljska vlada ve, da novih dolgov ne bo mogla plačati, saj še starih ne more. In to ve tudi Zahod, ki živil ne more in — razen manjših količin.

Tako se zdi, da bo vendarle treba začeti reševati problem pri korenini — v vladni politiki do kmetov. Treba je začeti z vsilo spodbujati kmete, da bodo več pridelovali in redili več živine, zato pa jim nuditi kredite, poljedelske stroje, semena, umetna gnojila in krmila za krmljenje živine, hkrati pa jim zajamčiti tudi pravične cene in odpraviti birokratske ovire med pridelovalci in potrošniki (predolga pota preko tržišča).

Umrl je dr. Žarko Simonič

Med tržaškimi Slovenci kot tudi med ostalimi Slovenci v zamejstvu ter v italijanskih poslovnih krogih je globoko odjeknila vest, da je v petek, 31. julija, na svojem domu na Opčinah iznenada umrl ravnatelj Tržaške kreditne banke dr. Žarko Simonič.

Pokojni se je rodil pred 62 leti na Opčinah v zavedni slovenski družini, katere oče je imel trgovino in gostilno. Osnovno šolo je obiskoval na Opčinah, gimnazijo pa v Trstu. Že v mladih letih se je družil s slovenskimi protifašističnimi mladinskimi krogi in bil tudi aktiven v slovenskem kulturnem društvu na Opčinah. Fašistična policija ga je leta 1940 aretirala, tako da je osem mesecev prebil v zaporih v Trstu in v Kopru. Vojaški rok je služil v zloglasnih posebnih bataljonih, iz katerih je bil zaradi bolezni pred kapitulacijo Italije odpuščen. Leta 1943 je diplomiral na tržaški pravni fakulteti, kjer je bil tudi nekaj časa asistent za rimsko pravo. Hkrati je sodeloval v Osvobodilni fronti, spomladi leta 1944 pa je šel v partizane. Najprej je bil v Kosovelovi brigadi, nato pa je opravljal pravniške funkcije. Od osvoboditve je opravljal

zaradi česar pomeni njegova iznenadna smrt veliko izgubo ne samo za slovenski denarni zavod v Trstu, temveč tudi za celotno slovensko gospodarsko življenje v zamejstvu.

Njegovega pogreba v ponedeljek, 3. t. m., se je udeležila velika množica, med katero so bili mnogi predstavniki slovenskega političnega, gospodarskega ter kulturnega življenja v zamejstvu. Prisotni pa so bili tudi številni predstavniki iz Slovenije, med njimi predsednik Ljubljanske banke Janko Smole, podpredsednik Ciril Čehovin, guverner Narodne banke Mirko Jamar in drugi. V openski cerkvi je verski obred opravil domači župnik Žerjal, pri odprtem grobu pa so se od rajnega poslovili predsednik Upravnega sveta Tržaške kreditne banke Libero Polojac, predsednik SKGZ Boris Race in Dušan Košuta, ki je govoril v imenu partizanskega združenja ANPI, Pevski zbor Tabor pa je zapel žalostinko.

Vdovi gospe Ivici, sinovoma, gospe mami in ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

—o—

UMRL JE MIRKO KUMER - ČERČEJ

V starosti 71 let je v ponedeljek, 3. t. m., umrl dolgoletni slovenski občinski politik in kmečki zastopnik Mirko Kumer - Čerčej, ki je bil doma iz Blata pri Pliberku. Pred drugo svetovno vojno je rajni Kumer deloval v takratni slovenski prosvetni zvezi; po drugi svetovni vojni je bil nekaj let župan v Blatu. Ko se je ta občina združila s Pliberkom, je bil slovenski občinski odbornik. Kumer pa je bil predvsem zastopnik slovenskih koroških kmetov, in sicer najprej leta 1956 v okrajni kmečki zbornici, od leta 1966 do leta 1971 pa v Koroški kmetijski zbornici.

Zaradi narodnostnega delovanja je bil za časa nacistične zasedbe Avstrije zaprt, svoje spomine pa je objavil v knjigi »Posili vojak«.

DEŽELNI SVET NA POČITNICAH

Deželni svet Furlanije - Julijske krajine je zasedanjem v sredo prejšnjega tedna končal predpočitniški del svojih zasedanj. V zadnjih dveh tednih so imeli svetovalci celo vrsto sej, večinoma dopoldne in popoldne, ker se je nabralo zelo veliko snovi za razpravo in pa precej pomembnih zakonskih osnutkov. Med temi je treba še posebej omeniti zakon o kulturnih dejavnostih, ki ima za vso deželno stvarnost velik pomen. Na zadnji seji so svetovalci odobrili več zakonov. Večji pomen ima tisti, ki se dotika obnovitvenih del na potresnem področju. Ker so državna sredstva za obnovitvena dela skoraj v celoti že porabljena, tako da do konca leta od 2500 milijard lir ostaja na razpolago samo še 25 milijard.

OBNOVA FURLANIJE

Predsednik deželnega odbora Comelli, odbornik za finance Zanfagnini in odbornik za obnovo Varisco so pred dnevi v Vidmu predstavili tisku poročilo, ki ga bo deželni odbor predložil osrednji vladi kot predlog vladnega osnutka za ponovno finansiranje državnega zakona iz leta 1977, ki zadeva prispevke za obnovo območja, ki ga je prizadel potres leta 1976. Predsednik Comelli je podčrtal, da je doslej država dala na razpolago deželi 3.600 milijard od predvidenih 4.500 milijard. Inflacija pa je v preteklih letih okrnila vrednost predvidenih naložb za okrog dva tisoč milijard lir. Dežela predlaga nadaljnje finansiranje v znesku 2225 milijard lir v obdobju 1982-1985. V deželnem poročilu so razvidna nadalje prizadevanja uprave, da bi razstegnili na celotno deželo ukrepe, ki jih predvideva evropski sklad za deželni razvoj, za odobritev s strani osrednje vlade vsklajenega načrta »Trst, Furlanija - Julijska krajina, Evropa« v povračilo za škodo, ki jo povzročajo vojaške služnosti in za ponovno finansiranje ratifikacijskega zakona osimskih dogovorov.

»NAŠ PRAZNIK« V KOLUDROVICI

Tudi letos bo krajevna sekcija Slovenske skupnosti priredila praznik v zgoniški občini, in sicer v soboto, nedeljo in ponedeljek 8., 9. in 10. avgusta.

Praznik bo na odprtem, v ogradi obdani od visokih hrastov v Koludrovici. Prostor je rade volje dal na razpolago g. Just Vodčpivec.

Spored celotnega praznika bo naslednji:
— **sobota, 8. avgusta**, ob 15. uri: Odprtje kioskov in turnir v briškoli; ob 20. uri ples ob zvokih ansambla »Lojze Furlan«.

— **nedelja, 9. avgusta**, ob 10. uri: Odprtje kioskov in turnir v »skrlah«; ob 16. uri kulturni program s sodelovanjem godbe s Proseka, moškega pevskega zbora iz Divače pod vodstvom Edija Raceta in z nastopom gledališkega umetnika Staneta Rastresena; ob 19. uri govor deželnega svetovalca Draga Stoke in občinskega svetovalca Joška Grudna; ob 20. uri ples ob zvokih ansambla Igo Radovič.

— **ponedeljek, 10. avgusta** ob 17. uri: odprtje kioskov; ob 20. uri ples z ansamblom »Lojze Furlan«; ob 01. zaključek »Našega praznika«.

Poskrbljeno bo za dober prigrizek in domačo pijačo.

službo v pravnih oddelkih takratne oblasti najprej v Trstu in nato v Ajdovščini. V Trst se je vrnil leta 1947 in se več let bavil s trgovino.

Jeseni leta 1961 je bil imenovan za ravnatelja Tržaške kreditne banke in na tem mestu ostal do svoje smrti. Za časa njegovega ravnateljevanja je slovenski denarni zavod v Trstu dosegel zavidljive uspehe in si zlasti pridobil velik ugled slovenskih in tudi italijanskih poslovnih krogov. Rajni Žarko Simonič je bil vesten in natančen ravnatelj ter človek plemenitega značaja,

Razstava Tanje Smole-Cvelbar v Velikem Repnu

V Kraški galeriji v Velikem Repnu je do nedelje, 16. avgusta, na ogled razstava izdelkov iz gline akademske kiparke Tanje Smole-Cvelbar. Avtorica se je rodila leta 1949 v Beogradu, po končani srednji šoli za industrijsko oblikovanje pa je študirala na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 1979 pri prof. Slavku Tihcu. Tanja Smole-Cvelbar se ukvarja s keramiko ter živi in dela v Ljubljani.

Pretežni del razstavljenih predmetov je uporabnega značaja, namreč posode različnih oblik, za katere je značilen poudarek na pristnosti materiala in funkcionalni obliki. Odtod tudi skromen zunanji okras teh izdelkov, sestavljen le iz plitvo vrezanih vzporednih prečnih črt, tako da se posode izražajo s pričevalnostjo materiala in zadržanim leskom glazure. Med razstavljenimi predmeti je tudi nekaj takih, ki namenoma posnemajo stare poso-

de, ki si jih nekoč našel v naših domovih, večkrat že razpokane in nato popravljene. Tovrstne razstavljene posode nas nehoti spomnijo na tiste izvirne, razstavljene v Kraški hiši na drugi strani dvorišča.

Drugi del razstave obsega tim. organske oblike, navidez nedokončane izdelke iz gline, ki pa so v prikazanih kompozicijah dobili drugačen, likovno naglašen pomen. Srečujemo se z igro glinaste gmote, kakor jo omogoča značaj te zemeljske prasnove, tako npr. z mehko vzvalovano površino ali pa s skupaj zgnetenim jedrom, ki sili iz krhklega oklepa. V teh oblikah je umetnica skušala izraziti neprestano gibanje in spreminjanje, značilno za naravo, ki nas obdaja.

Razstava v Velikem Repnu je odprta ob nedeljah in praznikih od 11. do 12.30 in od 15. do 18.30.

M.

Goriški župan o vlogi Gorice

Goriški župan dr. Antonio Scarano je dal ljubljanskemu radiu izjavo, v kateri pojasnjuje vlogo in težnje Gorice s posebnim ozirom na njeno lego ob meji in pomen, ki ga goriško mesto ima v odnosih do drugih držav in v prvi vrsti s Slovenijo oz. Jugoslavijo. Potem ko v izjavi osvetli zgodovinsko funkcijo, ki jo je Gorica imela že v preteklosti, se dr. Scarano zaustavi ob trenutnem položaju in poudari, da se politične in druge sile zavedajo velike važnosti dobrososedskih odnosov in razvijanja vseh oblik medsebojnih stikov, in takole pravi: Gorica namreč lahko živi ali pa umre, kar je odvisno od odprtosti ali od zaprtosti meje. Mi predstavljamo stičišče, ne samo kar zadeva trgovinsko in gospodarsko sodelovanje, marveč tudi kulturno območje, kjer se prepletata dva naroda. Tukaj v Gorici skupaj žive Italijani in Slovenci, ki so pomembni protagonisti evropske zgodovine.

Potem ko izjavi, da so bili v zgodovini obeh narodov težki trenutki in obdobja nesporazumov in napetosti, goriški župan poudari potrebo po poglobljanju sodelovanja med obema Goricama, ki »morata skupaj napredovati, pri čemer je potrebno tvorno sodelovanje bodisi Gorice kot Nove Gorice. Toda naši cilji — nadaljuje goriški župan — so usmerjeni tudi k ostali

Sloveniji in Jugoslaviji. Jasno je, da mora Gorica, ki je na meji Italije in Evropske gospodarske skupnosti, izvajati tudi takšno poslanstvo, ki bo v interesu sosednega naroda in države. Prepričan sem, da v miru ter s poglobljanjem gospodarskih stikov in izmenjav ne izvajamo samo funkcije v korist Evrope, kar je zelo pomembno, temveč delamo tudi v korist naših narodov in naših ljudi. Gorica bo na vsak način tudi v prihodnje opravljala svojo funkcijo pri poglobljanju bratstva in prijateljstva s sosednjo Slovenijo in sosednjo državo.« Do tu izjavo dr. Scarana, ki samo ponovno poudarja to, kar je že večkrat goriški župan izjavil ob tej ali oni priložnosti in kar v ničemer ne spreminja politične usmeritve goriške občinske uprave; kvečjemu ji daje večjo jasnost.

—o—

DRUGA PLOŠČA ANSAMBLA LOJZETA HLEDETA

Ansambel Lojzeta Hledeta iz Števerjana je pred kratkim izdal svojo drugo ploščo, ki nosi naslov Leta mladosti; to je že druga velika plošča tega narodnozabavnega ansambla, ki je pred leti izdal ploščo pod naslovom Večer v Števerjanu; na zadnji plošči je 12 pesmi, ki jih izvajata instrumentalni kvintet in vokalni sekstet. Glasbo je sestavil sam Lojze Hlede, besedila pa avtorji iz zamejstva in iz Slovenije. Se preden je bila plošča pripravljena, je že bila na prodaj kasete, na kateri so posnete iste pesmi. Plošče in kasete je mogoče dobiti v knjigarnah in pri članih ansambla.

ZBOR IZ PRAGE V GORICI

V torek, 11. avgusta, bo v dvorani deželnihih stanov na goriškem gradu nastopil mešani zbor iz Prage, ki ga vodi Pavel Kühn in ki je bil pred leti zmagovalac na mednarodnem tekmovanju Seghizzi; lahko bi rekli, da je ta zbor v absolutni meri najboljši, kar jih je nastopilo na goriškem tekmovanju. Koncert praškega zbora, na pobudo goriške pokrajinske uprave, bo na gradu prihodnji torek z začetkom ob 21. uri.

BRISKA VINA NA SEJMU V LJUBLJANI

Brda so predvsem znana po vinu; tu rastejo razne sorte trt, tla so posebno primerna za gojenje trte in tudi alkoholna moč briških vin je nekaj posebnega in še toliko drugih lastnosti ima briško vino. In zato skoraj ni čudo, če se briška vina visoko »postavijo« pred javnostjo in pred najstrožjo komisijo, kar se je zgodilo pred dnevi na vinskem sejmu v Ljubljani, po Parizu in Bruslju najbolj znani vinski razstavi v Evropi. Enaindvajset vinogradnikov z Goriškega je poslalo mednarodni ocenjevalni komisiji 31 vzorcev; iz Ljub-

MIRENSKI GRAD

v soboto, 8. t. m., ob 20. uri

ORGELSKI VEČER

Skladbe Bacha, Cherubinja, Cimarose, Frescobaldija in Regerja izvaja

MARIA VALERIA BRIGANTI

(Neapelj, Italija)

Vabljeni!

SREDSTVA GORIŠKEGA SKLADA PREDVSEM ZA RAZVOJ OBRTHNISTVA IN INDUSTRIJE

Ni nobena tajnost, da je goriško gospodarstvo v hudem kritičnem stanju in da ni videti kakih posebnih posegov ne države in niti dežele, da bi priskočili na pomoč temu stanju; to ni dolgočasno pritoževanje ali jamranje, ampak dejanska slika. Na zadnji seji razširjenega odbora goriške trgovinske zbornice so verjetno imeli pred očmi to sliko goriškega gospodarstva, ko so morali odločati o porazdelitvi sredstev iz »goriškega sklada«; gotovo je, da s temi sredstvi ne bo mogoče rešiti položaja, na vsak način je dejstvo, da so nad dve milijardi (od dveh in pol razpoložljivih) namenili za posege na področju obrtništva in industrije, jasno priča, da je namen podpreti te sektorje in si tu zagotoviti neko bodočnost. Za posege na področju obrtništva je bilo namreč namenjenih 1050 milijonov in sicer v občine Mariano, Ronke, Romans, Gradišče in Sovodnje. Ravno toliko milijonov so namenili razvoju industrijskih con (odkup zemljišč, gradnja infrastrukture): ind. coni v Krminu 350, tržiški 300 in 400 konzorciju za ind. cono v Gorici. Manjše vsote so namenili za druge posege, na primer za geološko študijo na Soči za gradnjo tolikokrat imenovanega jezga, ki naj bi po zadnjih vestih in dobrohotnemu mnenju skoraj vseh političnih krogov v Gorici lahko nastal južno od pevmškega mosta (za to študijo naj bi porabili 15 milijonov lir); goriški občini so namenili tudi 20 milijonov za pripravo načrta preureditve občinske klavnice, nekaj milijonov pa naj bi namenili za obnovo goriške tržnice in za dograditev sejmskih prostorov na goriškem razstavišču.

ljane je »prišlo domov« 15 zlatih, 13 srebrnih medalj — eno vino je dobilo naslov prvaka, med šestimi je posoški kabernet 1979 zadružne vinske kleti v Krminu postal šampion; vsekakor so črna vina prejela največ visokih priznanj. Na sejmu je bilo prisotnih 1526 vzorcev iz 24 držav; uveljavitev briških vin je v tej konkurenci zares zavirljiva.

—o—

STUDIJA O TRSTU

Krožek za družbena vprašanja VIRGIL ŠČEK iz Trsta sporoča, da je te dni spet na razpolago nekaj izvodov knjige Nadje Maganje »Trieste 1945-1949. Nascita del movimento politico autonomo sloveno«.

Obnovitev vodovoda v Števerjanu

V števerjanski občini, zlasti v poletnem času, pogostokrat primanjkuje vode, kar ustvarja precejšnje nezadovoljstvo med prebivalci; voda je potrebna bodisi v gospodinjstvu kot tudi pri kletarjenju, zalivanju povrtnin in tako dalje. Obstoječi vodovod ne odgovarja več današnjim potrebam, bodisi ker ima premajhne zbiralnike kot tudi zaradi prenizke količine vode, ki jo dobavlja (le 2 litra na sekundo) goriško mestno podjetje. Zaradi vseh teh težav in tudi številnih negodovanj, je občinska uprava v Števerjanu velikokrat intervenirala pri raznih višjih upravah, potrkala na razna vrata, kajti vprašanje je zelo resno in le temeljit poseg lahko reši ta problem. Vse kaže, da bo v kratkem prišlo do zadovoljive rešitve števerjanskega vodovoda, in sicer v smislu, da bo vodovod v celoti obnovljen po načrtu,

ki ga je pred dobrim mesecem sprejela glavna skupščina vodovodnega konzorcija Cafo; gre za drugi načrt obnove števerjanskega vodovoda in predvideva 1200 milijonov lir stroškov. Po tem načrtu bodo napeljali glavni vod iz Grojne do najvišje točke v Števerjanu in zgradili nov zbiralnik (sedaj dobavljajo vodo preko Oslavja); po izgradnji nove povezave bi lahko iz goriške občine pošiljali najmanj 5 litrov vode in kasneje celo deset; še z nekaterimi tehničnimi izboljšavami bo vodovod zagotovil redno dobavo vode v teku celega leta in v zadostnih količinah. Sedaj pa se postavlja vprašanje finančnih zagotovil; nekaj sredstev si je občina že zagotovila pri trgovinski zbornici v Gorici in pri deželni upravi, vendar to bo zadovalo kvečjemu za prvo fazo obnovitvenih posegov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

GREHI SLOVENSKEGA JEZIKOSLOVJA

II.

Lingvistika — jezikoslovje — pomeni na Slovenskem isto kot slavistika. Če rečejo o kom, da je jezikoslovec, lingvist, se nam zdi samo po sebi razumljivo, da je slavist. Začudili bi se, če bi nam kdo potem pojasnil, da je germanist, t.j. strokovnjak za germanske jezike, ali romanist, strokovnjak za romanske jezike, da o kakih drugih jezikih niti ne govorimo. Nekdaj ni bilo tako. Vemo, da je bilo na Slovenskem svoj čas veliko ljudi, ki so odlično obvladali latinščino in grščino, pa tudi hebrejščino. Dobro so obvladali italijanščino, saj se je npr. Prešeren pri starem italijanskem klasičnem pesniku Petrarci učil pesniti, pod mentorstvom svojega prijatelja Čopa. Drug Prešernov prijatelj, Smole, je govoril angleško in je bil doma v angleški literaturi. Misijski škof Baraga je v nemščini napisal nekaj knjig o severnoameriških Indijancih in njihovih jezikih. Misijski Knoblehar se je zanimal za afriške jezike, Kopitar pa je posvetil pozornost albanščini in nekaterim prednjeazijskim jezikom. Že prej je Ziga Popović pomagal ustvariti moderni nemški knjižni jezik kot univerzitetni profesor na Dunaju, ne da bi bil kdaj tajil svoje slovenstvo, celo s ponosom ga je poudarjal.

To se je spremenilo, ko je zajel slovensko izobraženstvo panslavizem. Vse zanimanje jezikoslovcev se je preneslo izključno na slovensko jezikoslovje. Zanimanje za druge jezike je stopilo čisto v ozadje. Občudovanje za slovensko jezikoslovje, zlasti rusko, češko in poljsko, je bilo tolikšno, da so mnogi slovenski jezikoslovci popolnoma slepo sprejemali vse teze, ki so prišle od tam in ki so navadno omalovaževali slovenščino, če je niso sploh prezrle. V tem pogledu je zanimivo, da so takojmenovani »brižinski spomeniki«, torej najstarejši zapisi slovenskega jezika, ki izhajajo iz Freisinga na Bavarskem — tam so jih namreč hranili — sploh najstarejši dokumenti kakega živega slovanskega jezika, z jih slavistika, torej veđa o slovanskih jezikih, sploh ne vzame v poštev za preučevanje in primerjave, ker ne spadajo v teorijo o nastanku in razvoju slovanskih jezikov, kakor so jo razvili ruski in drugi slovanski jezikoslovci na osnovi takojmenovane starocerkvenoslovanščine. To dejstvo z začudenjem ugotavljajo razni zahodnoevropski slavisti, npr. v Italiji. In to kljub temu, da so brižinski spomeniki starejši kakor najstarejši ohranjeni zapisi starocerkvenoslovanščine.

Presenetljivo je, da slovenski jezikoslovci niso vse do danes protestirali proti temu omalovaževanju brižinskih spomenikov in nekdane slovenščine v slavistiki. Pač pa so čisto pasivno in zaupljivo pristali na teorije ruskih in drugih vzhodnih slavistov, npr. glede fonetike, to je izgovarjave nekdanje starocerkvenoslovanščine in dozdnevno praslovanščine, ki so čisto v nasprotju z brižinskimi spomeniki in izgovarjavo, kot jo ti dokumentirajo. Spričo take mentalitete slovanskih jezikoslovcev v drugi polovici preteklega in v prvi polovici tega stoletja je razumljivo, da se ni takorekoč nihče zanimal za zahodnoevropske jezike. To je tudi povzročilo pojav takojmenovanega zamudništva v slovenski kulturi in posebno, kar zadeva prevajanje iz zahodnih literatur in je-

zikov, angleščine, francoščine, italijanščine, španščine, portugalsčine, holandsčine in drugih. To zamudništvo danes očitajo slovenski kulturi razni sodobni esejisti, kot npr. Taras Kermanner, a ne raziščejo, kaj je bilo temu vzrok, namreč obračanje hrbta zahodnim kulturam in jezikom in nekritično občudovanje vsega ruskega, češkega, poljskega ali srbo-hrvaškega. Tako se je zgodilo, da se Slovenci cela desetletja sploh nismo zmenili za tisto, kar se je dogajalo v angleški, francoski, nemški in drugih zahodnih literaturah.

Tudi slovenska jezikoslovna veda je, kot rečeno, popolnoma zašla pod vpliv ruske, poljske, češke in drugih slovanskih lingvističnih šol ter je začela še sama podcenjevati slovenščino kot izviren jezik. Nategovala je knjižno slovenščino na kopito raznih drugih slovanskih knjižnih jezikov in slovnice ter skušala iztebiti iz slovenščine, posebno seveda iz knjižne slovenščine, ravno tisto, kar je bilo najbolj izvorno v njej, če se namreč ni skladalo z drugimi slovanskimi jeziki. Tako so slovenski jezikoslovci uvažali neslovenske oblike in pravila v sklanjanje slovanskih besed, v spreganje slovanskih glagolov, v izgovarjavo, v fonetiko, v besedni zaklad. Vsiljevali so Slovencem besede in oblike, ki sploh niso bile slovanske. Posledica je bila ta, da so začeli Slovenci, celo

izobraženci, občutiti slovenščino kot težek, skoro tuj jezik. Menili so, da se ga ni mogoče nikoli dokončno naučiti in da je eden najtežjih jezikov na svetu, ker se eno govori, drugo piše. To nimenje še danes prevladuje pri mnogih Slovencih, zlasti izobražencih, zato naravnost odsvetujejo tujcem, naj se ne učijo slovenščine, češ da je pretežka. Pa tudi njim samim služi to za izgovor, da se marsikak Slovenec, tudi izobraženec, nikoli ne nauči pravilno slovensko pisati in izražati. To nam tudi potrjuje branje slovenskih časnikov in tudi knjig, posebno pa poslušanje govorov.

KONEC

—o—

BEGIN SE NAPREJ

Vse kaže, da bo Begin, čeprav samo z enim glasom večine v parlamentu, še naprej vodil izraelsko državo in politiko. Tiste glasove, ki so mu manjkali do parlamentarne večine, si je preskrbel s sporazumom z religioznimi (strogo vernimi konservativnimi) strankami za ceno precejšnjih kompromisov. Tako bo baje na zahtevo teh zadržanih ob sobotah (Gospodov dan) vse javno življenje s prometom vred. Zdi se pa tudi, da je Begin kljub svojemu nacionalizmu edini, ki se je pripravljen realistično pogajati z Arabci in od katerega lahko Združene države in ostali svet pričakujejo tudi kak dejanski sporazum s Palestinci v Transjordaniji ali celo s Palestinsko osvobodilno fronto. Da je prožen politik in sposoben diplomat, je dokazal že s sporazumom, ki ga je sklenil z Egiptom in ki, kljub trenjem, še vedno drži.

Problem odvisnih narodov in manjšin v Zahodni Evropi

V propagandni vojni, ki se vodi med vzhodnim in zahodnim taborom, se na zahodni strani morda hote pozablja na problem malih odvisnih narodov in manjšin, verjetno zato, ker je bil ta problem vsaj do neke mere rešen v vzhodnem taboru. V program komunističnih strank namreč spada načelna enakopravnost narodov in manjšin oziroma narodnosti, kot jih imenujejo. To načelno enakopravnost sicer pojmujejo od države do države precej različno in elastično, vendar se ne more reči, da bi jo bili kje zares prezrli. Danes v vzhodni Evropi skoraj ni manjšine oziroma kakega nesamostojnega naroda, ki ne bi užival vsaj osnovnih narodnostnih in jezikovnih pravic. Edina izjema so verjetno krimski Tatarji, katere je dal Stalin preseliti v Sibirijo, češ da so sodelovali z Nemci v času nemške okupacije Krima, in jim sovjetske oblasti še do danes niso dovolile vrnitve, pri čemer pa gre morda tudi za stare račune med Rusi oziroma Ukrajinci in Tatarji. Vsi drugi nesamostojni narodi in manjšine imajo šole, časnike in knjige v svojem jeziku, prav tako pa tudi druge kulturne ustanove. Vzhodna Nemčija je precej storila za zaščito Lužiških Srbov in je s tem morda zaustavila proces njihove asimilacije.

V Zahodni Evropi pa je neglede na večjo individualno svobodo in večjo demokratičnost življenja na splošno, npr. na večjo pravico do kritike, vprašanje narodnih manjšin in nesamostojnih narodov hoté po-

tisnjeno v ozadje in vlade dajejo tiho potuho druga drugi, da se o tem molči in da se ta problem ignorira. Vprašanje avtonomije Baskov in posebno Bretoncev v Franciji se ne premakne nikamor. O tem molče vsa politična mesta in vsa obveščevalna sredstva. Molči tudi Evropska skupnost, ki je sploh gluha za manjšine. Tudi socialisti so, kot kaže, gluhi za ta problem in name ravajo vztrajati pri dosledni centralistični upravi v Franciji. Podobno je s problemom frizijske manjšine na Holandskem in v Zahodni Nemčiji. Laponci na Norveškem in Švedskem ter Finskem se pritožujejo, da nimajo nobenih narodnih pravic, nobene avtonomije. Z njihovim ozemljem ravna vlada nordijskih držav, kakor da so Laponci pritepeni tujci na njem. Vsi tudi vemo, kako mačehovsko ravna vlada v Franciji z nemško manjšino v Alzaciji in Loreni, ki tudi nima nobenih pravic, in kako je s slovensko manjšino v Avstriji ter kake tezave ima naša manjšina v Italiji glede nekaterih problemov, npr. glede Beneške Slovenije. Tudi Grčija ne priznava nobenih pravic makedonski manjšini. Na bolje se je premaknilo po padcu frankističnega režima samo v Španiji. Anglija se ne zmeni, da bi rešila problem Ircev v Ulstru in Walesu.

Dokler bo Zahod tako gluha in brezbržna za reševanje manjšinske problematike, pač ne bo mogoče z mirno vestjo protestirati zaradi kršitev demokratičnih pravic

Sodobno kmetijstvo

Sadovnjak avgusta

Zorijo poznejše sorte višenj, zgodnje breskve in marelice ter ribez in kosmulja. Redčimo pregoste krošnje češenj in višenj, kajti če jih režemo v tem času, se ne smolijo tako, kot če jih režemo v času zimske rezi. V krošnji porežemo veje, ki so zelo rodile, so pa za obiranje težko dostopne. Po obiranju iz grumov ribeza in kosmulj porežemo 4 leta in več stare veje, da grm požene do jeseni več mladega lesa, saj ta rodi lepe in debelejšje plodove.

Pozorno spremljamo razvoj bolezni in škodljivcev in redno škropimo po napovedih prognostične službe ali škropilnem koledarju glede na rastlino in razvojno stopnjo škodljivcev. Pri uporabi kemičnih sredstev pred zorenjem plodov moramo dosledno upoštevati karentno dobo, to je čas, ki mora poteči od zadnjega škropljenja do obiranja. Za posamezna sredstva je ta doba različna in traja od 7 do 45 dni, zato se ravnajmo po navodilih o uporabi.

Ob pojavu jablanove plesni porežemo okužene poganjke, ki jih sežgemo ali zakoplamo. Sproti odstranimo in uničimo gnile ali nagnite plodove. Na precepljenih ali pomlajenih drevesih običajno požene veliko poganjkov, ki jih moramo pravilno razredčiti in odstraniti.

Poganjke, ki v tem času bujno rastejo, a ne v pravilno smer, moramo usmeriti in jim dati podporo. Pri mladih in bujno rastočih drevesih ter špalirnih vzgojah opravimo pinciranje in mandanje; odstranimo koreninske izrastke in poganjke iz debla. Odstranimo tudi vodene poganjke ali bohotivke.

Ogrodne veje uravnajmo v pravilno smer z razpiranjem ali drugače. Čas je za upogibanje poganjkov v vodoravno smer in to tistih, ki gostijo krošnjo ali želimo, da bi naslednje leto zasnovali rodne brste. Na breskovih nasadih čimprej opravimo poletno rez. Sedaj tudi lahko cepimo na živo oko, ki požene že v letošnjem letu. Običajno pa žlahtni poganjek dozori pozno v jeseni in je nevarno, da bi pozebel. Zato je primerneje, da okuliramo *konec avgusta* na speče oko, ki požene šele naslednje leto spomladi.

Pri poznih sortah je za redčenje plodov še čas, posebno kjer plodovi rastejo v šopih, predvsem pri hruškah in jablanah je potrebno redčiti zelo previdno in pazljivo, da se pri redčenju ne bi odtrgali celi šopi plodov; iz teh pa izločimo slabo razvite ali poškodovane in jih je v šopu ali na vejici preveč, kar velja predvsem za sorte, ki rodijo debelejšje plodove.

Pri pravilno vzgojeni, negovani krošnji in redčenju plodov ni nevarnosti, da bi se zaradi obilnega pridelka lomile ogrodne veje, v primeru pa, da je drevo le preveč obloženo z oporami, podpremo ogrožene veje.

Se vedno okopavamo kolobarje mlajših in močno rodni dreves ter skrbimo, da je zemlja rahla in nezapljevljena. Redno kosimo in zastiramo drevesa z uvelo zeleno maso, vendar zastirke ne dajemo tik ob deblu, pač pa pustimo okoli debla do 15 cm nezastrt prostor. Plevela v času največje bujnosti škropimo s herbicidi. Z dušičnimi in drugimi gnojili ne dognojuje-

mo, ker bi gnojila pospešila rast pozno v jesen, les bi slabo dozorel in listje ne bi pravočasno odpadlo; slabo dozorel les bi pozimi lahko pozebel.

V primeru vremenskih nesreč ali slabe rasti lahko drevje poškropimo z 1 odst. ureo ali pripravki za foliarno gnojenje.

Avgusta še zorijo zgodnja jabolka in hruške in je potrebno izbrati pravi čas obiranja.

Za zorenje breskev je najbolj značilno, da ne zorijo vsi plodovi hkrati; zato jih obiramo v dveh ali treh časovnih obdobjih. Predvsem zgodnji plodovi so zelo občutljivi za pritiske, obirati jih moramo previdno in pazljivo z njimi ravnati tudi po obiranju, pri katerem pazimo, da obiramo plodove s peclji in da ne odlomimo s plodom tudi brstov, rodnihih pogačic, ki so pomembne za rodnost v naslednjem letu. Sadja ne obiramo v rosi ali mokrega. Obranega ne puščajmo na soncu, pač pa ga čimprej spravimo v senco ali skladišče. Če hočemo obdržati zgodnje sorte 10 do 14 dni, jih obiramo teden dni pred drevno zrelostjo. Pri načrtu obiranja je važna namembnost sadja.

Redno pobiramo in odstranjujemo gnilo nagnito in odpadlo sadje, ker s tem zmanjšamo širjenje bolezni in škodljivcev.

Konec meseca začnemo z okulacijo na slepo oko; zato cepiče naberimo na prvo vrstnih drevesih. Pripravimo in shranimo koščice, ki jih bomo potrebovali za setev in vzgojo podlag.

Ce sedaj sadimo sadike jablan v dobro pripravljeno zemljo, bodo dale nekaj pridelka že v naslednjem letu.

Z. T.

Poravnajte naročnino!

ZGODOVINSKI SIMBOL IN PRAVO SLOVENCEV

Knežji kamen, vojvodski stol...

0000 3 00000000000000000000 J. ŠAVLI 0000

Na teh izhodiščih se od tedaj še vedno nahajamo. Takšna ideološka, manjvrednostna gledanja so razširjena po šolskih knjigah, se zato ponavljajo preko tiska in drugih sredstev poročanja kot ideološki stereotipi, ki so s ponavljanjem postali že dozdevna resničnost, da jih ni več mogoče izkoreniniti.

Posebno še zato, ker so v tem duhu napisani tudi spisi pri naših sosedih, predvsem v nemškem in avstrijskem prostoru. Pa tudi od naših piscev in raziskovalcev delajo mnogi znova kompromise, ker želijo, da se njihove razprave objavljajo tudi v tujih strokovnih revijah. Če iznesejo kak nova odkritja o Slovencih, jim jih pač v tujih glasilih razprav ne sprejmejo, češ da niso znanstvena. Zaradi tega takšne nove ugotovitve raje umaknejo, samo da jim spise objavijo. Če pa so jim objavili razpravo v tujini, so potem pošteti tudi doma. In tako je začarani krog sklenjen.

In ker se večina slovenskega izobraženstva ter polizobraženstva napaja s tem, kar pišejo tujci, je posledica takega začaranega kroga ta, da se med nami pojavijo

pisci, ki razglajajo nesmisel obstoja slovenstva ter na tihem spet stavijo na ideologijo centralizma in zakulisnih namenov spajanja. Ne preseneča pa zato niti ne več, če naletimo pri sosedih na roparsko prisvajanje slovenske zgodovine in njenih spomenikov in da na takšne pojave slovenska stran oziroma slovenska sredstva javnega obveščanja sploh ne odgovarjajo.

Clovek je pa vendarle presenečen, če še po letih naleti na zavajanja, na katera ni bilo v slovenskih poročevalskih sredstvih nikakega komentarja; na primer v nemški knjižici o Gospe Sveti na Koroškem, v kateri stoji trditev, kakršno bi pričakovali le še za nacistično obdobje:

Idealno povezanost med Krnskim gradom in Gospo Sveti je v zgodovinskem srednjem veku vzpostavljala vojvodski stol na Gosposvetem polju, ki predstavlja enega najstarejših spomenikov nemške pravne zgodovine... Stol ima dva sedeža in je sestavljen iz rimskih kamnov. Postavili so ga v 8./9. stoletju... Na stolu se je vršilo zadnje dejanje ustoličevanja, ki se je bilo začelo na knežjem kamnu na Krn-

skem gradu in pomeni nekaj edinstvenega v nemški pravni tradiciji... (3)

Ta tradicija bi lahko bila »nemška« le toliko, v kolikor bi spadala v obdobje in v okvir nemške države. Toda ta država je bila v resnici zgodovinsko pravno Vzhodno frankovsko kraljestvo, za katerega je kasneje res prevladala oznaka Nemška, ki pa ne spreminja zgodovinsko pravne osnove, niti ne utemeljuje nemške narodnosti, saj se Nemci kot narod oblikujejo v resnici šele nekaj stoletij kasneje.

Ta Vzhodnofrankovska ali Nemška država — pri čemer izraz »nemška« označuje samo njen nelatinski značaj — povezuje narode germanske jezikovne skupine, kot so Bavarci, Franki, Alemani (Sva-bi), Sasi, slovanske skupine kot Slovence (Karantance) ali Čehe ter polabske skupine, pa baltske Pruse. Toda med njimi ni kakega germanskega bratstva ali temu nasproti slovanskega ter »nemških« osvajalnih načrtov do Slovanov, zakrinkanih s krščanstvom. To so današnja pojmovanja. Germanski Franki so prav tako kot slovanske Polabce preganjali in morili tudi germanske Sase, ker so se zoperstavljali pokristjanjenju.

Zgrešeno je zato označevati tudi pripadnost slovenske Karantanije Vzhodnofrankovskemu ali Nemškemu kraljestvu kot nemški jarem, kar slovenski pisci sistematično počenja in jih ne moti pri tem niti to, da nemštvo takrat sploh še ni obstajalo. Povzemajo pač tisto, kar objav-

- E, Jakec, boma mogla še midva kej povedat od te angleške ohceti, zatu ke Novi list še ni povedau vsega.
- Je res mankal marsikej. Denmo reč tisto, de so zadne dni pred poroko prodajali vse sort spominke. Žlice, lonce, važe, pjate, kikerce jn vse ses sliko od princa Karlota jn njegove Diane.
- Ma an betegar je prodajau tudi ženske slipe, ke so jemele vstikane slike od Karlota jn Diane. Karlo je biu vstikan odspred, Diana pej odzad.
- Treba tudi povedat, de jema veliko zaslugu za tu ohcet mati od kraljice, ke be pršla stat nona od Karlota. Uana se je dosti przadevala, de jeh je spraula vkep. Zatu ke Diana se je vre prej poznala ses ta mlajšem bratam Andrejem, ke je biu njenih let. Karlo je pej dvanajst let starši.
- E, znaš, de kraljevske družine morejo skrbet, de vsako tolko ofrišajo kraljevsko kri. Zatu ke dinastije jemajo zmiram švoh kri. Jn pravejo, de uana je dobre race. Astrologi pravejo, de bo

vre spomladi rodila novga princa. Kašni mislejo, de tudi prej ...

- Zakej pej ne? Tudi uani so ledje. Jn če so jemeli generalno vajo za ohcetarško ceremonijo, zakej ne be jemu tudi uan ano vajo, za videt, kaku gre ta stvar z Dianoi!
- Vselih se bo mogla ku princesa odreč ani stvari: uana je na centimeter natančno taku velika ku uan. Ma če obuje šulne z visokemi petami, bo zgledala večja ku uan. Zatu bo mogla zmiram noset šulne z nizkimi petami. Zatu ke kralica ne smej bet večja od kralja.
- Zdej sm se zmislu na kralja Manueleta. Tudi Savojski so teli ofrišat svojo dinastijo jn so vzeli tisto črnogorko Heleno. Uana je bla fejš, postavna ženska, uan pej ... Sej si jeh vidu. Tam ne be ble neč pomagale nizke pete, ke je bla uana večja od njega za celo glavo.
- E, tudi monarhije jemajo svoje skrbi. Ma mene me šekira, de so poslali na tu ohcet ku prestaunika glih Fanfani-ja. Med tiste Angleže, ke so taku veliki, ti pošlejo Fanfani-ja! Jest, ke sm gledau televizijo, ga ni sem nikjer zagledau.
- Kej ga boš zagledau, sej se med samimi velikemi prov zgebi. Ma, jest rečem, de so ga morbet poslali nalašč. Že ke je bla tu kraljevska ohcet, so poslali anga, ke je vsaj po postavi spominjau na Manueleta ...
- Ja, ja, morbet. Kadu zastope te diplomatske finese! Ma našem braucam moremo še povedat, de starša od nje sta ločena. Nje mati živi u Avstraliji ma je tudi uana pršla na ohcet. Nje uae se je pej spet poroču jn je Diana živel dozdej prouzaprou z mačeho. Be blo lepu znat, kam so te ledi denili sedet pr ceremoniji u cerkvi.
- Videš, tu so spet skrbi. Ma kej čemo, u vsaki družini je kej ronje.

INDUSTRIJSKA CONA V TRSTU

Ustanova za tržaško industrijsko cono je izdala dokument, ki ga je podpisal izvršni odbor in ki opozarja na finančne težave ki utegnejo ohromiti ustanovo ravno v trenutku, ko EZIT opravlja uspešno delo. Odbor omenja infrastrukturo, ki jih še gradijo, železniško povezavo, načrte za vodovod in metanovod za dolino pri Orehu. Poleg tega načrtujejo nove industrijske obrate. Težave, ki ogrožajo te načrte, pa izvirajo iz kreditnih ukrepov vsedržavnega vodstva, višanja bančnih obresti, ustavitve finansiranja, ki izvira iz odlokov o izvajanju Osimskih sporazumov.

Ker dohodki ustanove za industrijsko področje ne krijejo vseh izdatkov, utegnejo nove denarne omejitve zelo povečati že obstoječe letne izgube. Izvršni odbor zato nujno zahteva, naj se sprostijo denarna sredstva, ki jih predvidevajo odloki o osimskih sporazumih. Deželna uprava naj podeli eno milijardo lir, kot to določajo omenjeni odloki, podoben znesek pa naj se zagotovi tudi za bodoča štiri leta. EZIT želi tudi doseči poseben denarni sklad, za katerega naj bi dobili vire v že predvidenih izdatkih na vsedržavni in deželni ravni. Do teh zneskov bi — po mnenju izvršnega odbora — prišli brez večjih težav, če bi spremenili nekatera zakonska določila.

ljajo nemški pisci. Po eni strani se v njih pisanju kaže boleštna skrbnost, da se obvarujejo vsakršnih čustvenih navdušenj, da ne bi trpela znanstvena raven pisanja; po drugi strani pa nekritično povzemajo najbolj grobe in nerodne potvorbe tujih piscev, predvsem nemških.

Vendar pa so tudi nekateri slovenski zgodovinarji in raziskovalci zavzeli v raziskavah slovenske preteklosti samostojna stališča. Izmed teh je treba na prvem mestu omeniti raziskave in razprave o Karantaniji, ki jih je opravil Josip Mal, ter o Panoniji in njeni cirilmetodijski prosveti, katero je slovstveno kritično obdelal Franc Grivec. Pa tudi zgodovinar Bogo Grafenauer, zlasti v svojem delu »Ustoličevanje koroških vojvod in država karantanskih Slovencev« (SAZU, Ljubljana 1952).

To obsežno delo je, vsaj v slovenščini, najbolj tehtna obravnava ustoličevanja in tudi danes lahko iz njega črpamo. Upoštevati pa je treba v nekaterih, tudi prav bistvenih primerih tega dela vendarle drugačen karantansko stvarnost, kot so si jo predstavljali še v petdesetih letih.

Takšen primer, pravzaprav izhodiščna predpostavka, je stališče, da je bilo plemstvo v Karantaniji, po zatrtju upora Karantancev in Slavoncev (822 oz. od 828 dalje) nemško ali skoraj samo nemško. S

tega stališča izhaja B. Grafenauer na več mestih; tako pravi na strani 242:

Edino, kar moramo izvajati iz te označbe, je, da so bili kmetje na Koroškem v 11. stoletju, ko je nastala podlaga za vrtnik (v Švab. ogledalu), še v pretežni večini le Slovenci, v razliko od nemškega plemstva, ki se je jezikovne razlike zavedalo ...

Ali na strani 248: Otokar pa ne imenuje koroškega vojvode »slovenskega gospoda« glede na njegovo narodnostno oziroma boljše jezikovno pripadnost, marveč glede na jezik njegovih podložnikov ...

In še na strani 267: Prav večja družbena dozorelost frankovskega fevdalizma z njegovimi ostrimi ločnicami med posameznimi družbenimi skupinami je povzročila, da so postali tuji prišleki podlaga za izoblikovanje pravega razreda fevdalcev v Karantaniji. Zaradi nje se morejo poleg drugega tudi le sorazmerno redki Slovenci rešiti med visoko plemstvo ...

Za te trditve seveda ni virov in pisec samo sklepa, da je moralo biti tako. Lahko tudi na podlagi nemških spisov. Toda verjetnost, da je bilo ravno nasprotno, je v resnici še večja. Ali bi to visoko plemstvo res tako trdovratno vztrajalo še stoletja na ustoličevanju, če ne bi bilo po večini domače t.j. karantansko, slovensko? Na tistem ustoličevanju, ki je bilo sicer tako

protislovno vsemu fevdalnemu (po B. Grafenauerju »frankovskemu«) redu! Ali bi isto plemstvo res tako množično prevzelo slovenski jezik, če bi bilo res »nemško«, tako da je z vojvodom Bernardom Spanheim na čelu še leta 1227 ob sprejemu pevc Ulrika Liechtenstein ob vstopu na Koroško pri Vratih pozdravilo in kot cel zbor simbolično zagrmelo: »Buge Waz primi Galva Venus!« In potem je še vsa stoletja vztrajalo na slovenskem jeziku pri ustoličevanju in poklanjanju, vse do Karla VI. leta 1728!

Ali bi isto plemstvo, če bi bilo res »nemško«, tako vztrajno podpiralo prosvetno prepovedno delo slovenskih protestantov, posebno še Trubarja, in založilo (kranjski, koroški in štajerski deželni stanovi), za danje čase ogromen denar, okoli 8.000 goldinarjev za natis slovenske Biblije (1584)?

Pa italijansko-slovenski slovar, ki ga je sestavil G. Alasia da Sommaripa (po poreklu iz Piemonta) leta 1607 ter to knjigo posvetil msgr. Matiju, sinu graščaka v Devinu; z Matijevo pomočjo se je »tako hitro in lahko naučil slovenskega jezika«, kot pravi na začetku knjige. (4)

(Dalje)

(3) G.H. Neckheim, Die Dom- und Wallfahrtskirche Maria Saal, Celovec 1969, str. 33.

(4) G. Alasia da Sommaripa, Slovar, Videm 1607, (ponatis) Ljubljana - Devin/Nabrežina - Trst 1979, str. XI.